

Sanna Nissinen
Taideyliopiston kuvataideakatemia
Kuvataiteen maisterin opinnäyte
Kuvanveiston opetusalue
4.10.2023

puhupäiväkirja

Ohjaaja: Outimaija Hakala
Tarkastajat: Marjukka Korhonen ja Karoliina Lummaa

**TAIDE-
YLIOPISTO**

✘ KUVATAIDEAKATEMIA

Tiivistelmä

Kuvataiteen maisterin opinnäytetyöni koostuu taiteellisesta osasta, joka oli esillä Kuvan Keväessä 2023, ja kirjallisesta osasta, jossa pohdin sekä kohtaamisiani pulujen kanssa että työskentelyprosessiani.

Opinnäytetyön taiteellinen osa *Lintuperspektiivi* käsittää 101 uniikkia, läpivärjätystä betonista valettua luonnollisen kokoista puluveistosta. Niitä oli aseteltu ympäri Kuvataideakatemian rakennusta. Lähes 70 pulua oli esillä kattoterassilla. Lisäksi niitä oli pääsisäänkäynnin päällä ja vieressä, pääportaikossa, Kuva/Tilan seinien sekä toiseen kerrokseen rakennetun väliaikaisen seinärakenteen päällä, Majakaksi kutsutussa vanhassa viljasiilossa ja sinne johtavan sisäänkäynnin päällä.

Kirjallisessa osassa käsittelen omien pulukohtaamistani kautta pulujen ja ihmisten välisiä, nykyään usein hankaliakin suhteita sekä yhteistä historiaamme. Lisäksi koetan selvittää, kuka ruokkii puluja Herttoniemessä. Kuvaan myös työskentelyprosessiani, jossa korostuvat sekä materiaalin että installoinnin merkitys. Materiaalin suhteen minulle on tärkeää toisaalta betonin ja pulujen yhteenkuuluvuus, toisaalta prosessiin liittyvä toisto ja sen variaatiot. Installoinnissa merkitykselliseksi nousee realistisen pulukuvauksen lisäksi teoksen esityspaikan historia ja pulut paitsi teoksen aiheena, myös mahdollisena yleisönä. Pulut kaupunkitilassa ja toisenlajisten kohtaamiseen liittyvät tunteet rinnastuvat mielenkiintoisella tavalla nykykuvanveiston mahdollisuuksiin haastaa tapaamme havaita paikkoja.

SISÄLLYSLUETTELO

ALUKSI	9
<i>Marraskuu on luminen</i>	13
PULUISTA JA IHMISISTÄ	
I	15
II	17
III	19
<i>Aiempina kertoina</i>	25
PULUISTA JA BETONISTA	
I	27
II	29
<i>Kun näen pulujen jo kerääntyneen ruokintapaikalle</i>	35
KUVAN KEVÄT	
I	39
II	41
LOPUKSI	47
Lähteet	52
Kuvaluettelo	54

Lintuperspektiivi

Läpivärjätty betoni, 2023

Yksittäisen pulun koko keskimäärin 21x27x12 cm

ALUKSI

Kuopion tori, maailman napa. Olen huomannut, että pulut istuvat usein suurena parvena hotelli Atlaksen katolla. Maailmamme limityvät, kun ohitamme toisemme torilla, niin kuin ohikulkijat tekevät; kukin määrätietoisesti matkalla kohti omaa päämääräänsä, tuskin kiinnittäen toisiinsa huomiota. Mutta kattojen yllä on toinen kaupunki, joka ei kuulu ihmisille; maailma, jota katsotaan toisesta perspektiivistä.

En tarkalleen muista, koska ensimmäisen kerran tajusin haluavani kurkottaa noiden maailmojen rajan yli. Luultavasti silloin, kun tajusin, mitä lajin nimi, kesykyyhky, *Columba livia domestica*, oikeastaan tarkoittaa: yhteenkuuluvuutta ja lajiemme peruuttamattomasti toisiinsa kietoutunutta historiaa.

Alkaessani kiinnittää huomiota puluihin olen juuri lopettanut eläin-tenhoitajaopinnot. Olen työskennellyt maitotiloilla, lukenut sata vuotta vanhoja eläin-tenhoito-oppaita ja pohtinut nopeasti muuttunutta suhdettamme kanssamme kulkeviin eläimiin. Olen aina inspiroitunut kulttuurihistoriasta ja tarinoista, mutta nyt olen tullut tietoisemmaksi heistä, jotka ovat usein jääneet historiankirjoituksessa sivurooliin, siitä huolimatta, että he ovat keskeisesti muokanneet sitä, millaiseksi ihmiskunnan tarina on muodostunut.¹

¹ Kaarlenkaski 2021. Monet tutkijat ovat puhuneet ”eläinkäänteestä” (animal turn) viita- ten uudenlaiseen, ihmisten ja eläinten suhteisiin keskittyvään tutkimukseen 1990-luvulta alkaen (Suomessa 2000-luvulla). Keskeistä on, että eläimet ymmärretään kulttuurin, yhteiskunnan ja historian osatekijöinä ihmisten kanssa ja niiden nähdään vaikuttaneen huomattavasti yhteiskunnallisten ilmiöiden muodostumiseen. Kiinnostuksen kohteena ovat erityisesti ihmisten ja eläinten väliset moninaiset suhteet sekä eläinten merkitys erilaisissa yhteiskunnallisissa, kulttuurisissa ja historiallisissa prosesseissa. (Sama ilmiö on nähtävissä myös taiteessa, ja näen myös oman taiteellisen työskentelyni osana tätä käännettä.)

Muutettuani Helsinkiin tapaan ihmisiä, joille kerron kiinnostuneeni puluista ja ajatelleeni kyyhkyslakkojen rakentamista kaupunkipuluille. Yllätyksekseni myös he innostuvat ajatuksesta ja kiinnostuvat pulusta liminaalieläimenä – eläimenä kesyn ja villin sekä luonnon ja kaupungin rajamailla. Heidän kanssaan etsimme Helsingin puluja ja tietoja heistä, ja pohdimme kysymyksiä siitä, kenelle kaupunki kuuluu, kenet hyväksymme kaupunkitilaan ja voisimmeko kenties ratkoa konflikteja ottaen paremmin huomioon myös ei-inhimilliset näkökulmat. Ehdotus kyyhkyslakkojen rakentamisesta rakennusten katoille on absurdi symboli pulujen ottamiselle osaksi yhteiskuntaa.²

Vaikka eläintenhoitajaopintoni ovat ohjanneet kiinnostustani tuotantoeläimiin, ja heihin liittyvät eettiset ja ekologiset kysymykset tuntuvat jopa painostavan tärkeiltä, kaupungissa lähelläni ovat aivan toisenlaisiset yksilöt. Suhteeni puluihin tuntuu yhtäkkiä läheisemmältä ja todellisemmalta kuin suhteeni esimerkiksi heihin, joita olen aiemmassa elämässäni herännyt aamuviideltä lypsämään.

² The Urban Pigeon Project (TUPP). FRAME Contemporary Art Finlandin järjestämällä Gathering of Rehearsing Hospitalities-festivaaleilla lokakuussa 2022 toteutimme ensimmäisen version installaatiosta sekä järjestimme paneelikeskustelun monilajisesta kaupunkisuunnittelusta. Työryhmään kuuluivat lisäksi Sjors Hoogerdijk, Katju Lindqvist, Maija Linturi ja Ladapha Sophonkunkit.

Marraskuu on luminen. Kaivaessani viikkojen ajan hankeen hautautunutta autoani vain viedäkseni sen katsastukseen mietin sen olevan kuin kallis lemmikki. Auto ei mene katsastuksesta läpi, mutta ärsyyntymisestäni huolimatta en voi olla huomaamatta puluja kun he nousevat lentoon risteyksestä ja lentävät suoraan autoni editse.

Kuukautta myöhemmin, matkalla jälkitarkastukseen, huomaan taas, että samassa risteyksessä viherkaistalle on jälleen kerääntynyt yhteen iso parvi puluja. Tajuan, että jonkun täytyy ruokkia heitä. Takaisin palatessani osa puluista on jo keskellä tietä, he nousevat lentoon autoni edestä vasta kun on pakko. Löydettyäni autolleni parkkipaikan kinosten keskeltä ja käytyäni kaupassa ostamassa varmuuden vuoksi hieman auringonkukansiemeniä, paikalta löytyy enää yksinäinen mustarastas ja muutama varpunen, jotka etsivät ruokaa pulujen tähteiden muodostamasta ympyrästä.

Läheisen rakennuksen ylimmän kerroksen ikkunalaudalla istuu kymmeniä ja kymmeniä puluja kuin kalliojyrkänteen ulkonemalla.

PULUISTA JA IHMISISTÄ

I

Maatalouden syntyminen loi käsityksen omistamisesta: Maan, ihmisten, eläinten. Maatalous loi jumalat, jotka sanoivat: ”Hallitkaa meren kaloja, taivaan lintuja, karjaeläimiä, maata ja kaikkia pikkueläimiä, joita maan päällä liikkuu.” Jumalille rakennettiin temppeleitä, jotka olivat otollisia pesäpaikkoja myös kalliokyyhkyille. Kyyhkyt lisääntyivät nopeasti, joten ihmiset puolestaan huomasivat heidät otollisiksi uhreiksi vaateliaille jumalille.

Kyyhky on yksi ensimmäisistä domestikoituneista linnuista; yhteinen historiamme on alkanut jo ainakin 6000 vuotta sitten. Suomen kielessä puhutaan yleensä kesyyntymisestä tai kesyttämisestä, mutta domestikaatio muuttaa eläimessä muutakin kuin käytöstä. Yksilönkin voi kesyttää, mutta domestikaatiossa syntyy kokonaan uusi laji.³

Sosiologit tunnistavat, että käsityksemme itsestämme muodostuu kanssakäymisen kautta, mutta vallitsevat käsitykset ”sosiaalisesta minästä” jättävät huomiotta muunlajisten roolin sen rakentumisessa.⁴ Kertomamme tarinat saattavat joko ylistää tai kirotta ihmisten kontrollia luontoon, mutta silti ne olettavat, että ihmisluonto on olemukseltaan pysyvä, siinä missä ihmiset muokkaavat toisia, molekyyleistä ekosysteemeihin.⁵ Mutta vaikka monien lajien muutokset ovat pitkälti ihmisen ohjaita, domestikaatio on muovannut myös ihmistä.⁶

³ Raevaara s. 46.

⁴ Jerolmack s. 15

⁵ Haraway s. 218

⁶ Raevaara 2022. Alun perin ihmiset ovat suosineet läheisyydessään rauhallisia ja ystävällisiä yksilöitä. Kun evoluutio suosii lauhkeutta, se vaikuttaa samalla hermostopienan soluihin ja tuottaa kaikille domestikaateille, myös nykyihmiselle, tyypillisiä piirteitä, kuten tiettyjen luu- ja rustorakenteiden pienenemistä, pigmenttisolujen vähenemistä ja aivojen muuttumista nuoruusiän käyttäytymispiirteitä säilyttäväksi.

Homo sapiens domesticus muistuttaa villejä esi-isiä kenties vähemmän kuin kesykyyhky kantamuotoaan kalliokyyhkyä.

Kuten ihmiset, myös pulut osittain kesyttivät itse itsensä. On ajateltu, että muinaisten rakennusten kiviseinät, jotka olivat niin samantaisia kalliokyyhkyjen luonnollisten elinympäristöjen kanssa, olivat heille kohtuullisia pesäpaikkoja. Kyyhkyjä houkuttelivat viljat, joita alkava maanviljelys tuotti. Sen sijaan, että ihmiset olisivat nähneet heidät tuholaisina, he näkivät linnut ruuan lähteenä, ja huomasivat, että heidän ulosteensa olivat loistavaa lannoitetta.⁷ Kyyhkyillä on myös kyky löytää tiensä takaisin kotiinsa pitkienkin matkojen päästä, ja tätä ihmiset hyödynsivät viestien lähettämiseen. Vielä toisessa maailmansodassa palkittiin sotilaallisin kunniamerkein kyyhkyjä, joiden toimitamat viestit pelastivat ihmishenkiä. Missä tahansa sivilisaatio kukoi, siellä menestyivät myös kyyhkyt, ja mitä korkeampi sivilisaatio, sitä korkeammassa arvossa myös kyyhkyä pidettiin.⁸

Mutta nyt kyyhkyjen suosio on ohi. Puluja lisäntymiskyky, typpitoiset ulosteet ja taipumus palata kotiin, sekä kyky sopeutua ihmisten rakentamaan ympäristöön – ominaisuudet, joita ihmiset aikoinaan arvostivat ja tarkoituksellisesti jalostivat – ovat juuri ne ominaisuudet, jotka nykyään häiritsevät niin monia kaupunkilaisia.⁹

⁷ Jerolmack 2013 s. 9

⁸ Mosco 2021 s.51 Mosco siteeraa Wendel Mitchell Levin teosta *The Pigeon* vuodelta 1941. ”Wherever civilization has flourished, there the pigeon has thrived, and the higher the civilization, usually the higher regard for the pigeon.”

⁹ Jerolmack s. 11

II

11.1.2022 Yle uutisoi kauppakeskuksen katon lipan alapuolisen peliverhoilun romahtaneen Kajaanissa. Onnettomuudessa on kuollut ainakin yksi pulu. Syyksi epäillään pulujen ulosteita, joiden painoa verhoilua ei oltu suunniteltu kestäväksi. Pulut ovat luultavasti päässeet rakenteisiin tuuletusaukon kautta, ja onnettomuuden jälkeen he ovat palanneet istumaan tutulle paikalleen reunalle, josta pellit romahtivat.¹⁰

Ulosteet merkkäavat paikkoja, joissa pulut viihtyvät. Ne täplittävät maata ja valuvat pitkin seinä. Myös ihmiset ovat usein jättäneet näihin paikkoihin merkkinsä; lintujen ruokinnan kieltävät kyltit ja istumisen estävät piikit tasojen päällä.

Puluvihamieliset rakenteet, kuten tahmaiset geeliraidat ja verkot sisäänkäyntien päällä, ovat tulleet osaksi kaupunkiarkkitehtuuria. Kaupungit ympäri maailmaa ovat kieltäneet pulujen ruokinnan vähentääkseen pulujen määrää ja heihin liitettyjä ongelmia, ihmiseen mahdollisesti tarttuvista hengitystiesairauksista kiinteistöille aiheutuviin vahinkoihin. Vaikka tautien uhka on useimmiten käytetty peruste pulujen hävittämiselle, epidemiologit ja biologit pitävät terveystieteiden hyvin matalana, jopa niiden keskuudessa, jotka ovat läheisessä kontaktissa pesäpaikkoihin.¹¹

Ulosteiden rakenteille aiheuttamat vauriot ovat toinen tarina. Yksi pulu voi tuottaa noin 11 kiloa ulostetta vuodessa. Vastauksena tähän puluja on ammuttu, teloitettu sähköllä ja myrkytetty.¹² 1990-luvulla myös Helsingin kaupunki maksoi puluista tapporahaa. Heitä houkuttettiin ansaan, peitettiin häkki kankaalla ja kaasutettiin hengiltä.

¹⁰ Kinnunen ja Kähkönen 2023

¹¹ Jerolmack 2013

¹² Jerolmack 2013, s. 9

Tallinnanaukio on yksi kymmenestä paikasta Helsingissä, jossa lintujen ruokkiminen on kielletty.¹³ Alas aukiolta johtavien portaiden alle muodostuu lähes käyttämätön tila, jonne pulut toisinaan kerääntyvät etsimään suojaa ja täyttämään tilan pehmeällä kujerruksellaan. Tällaisia pulujen suosimat paikat tuntuvat usein olevan, ihmisten käyttämien kulkureittien kuolleita kulmia. Tänäkin suurin osa puluista on katolla. Lintujen ruokinnan kieltävän ja Securitaksen kameravalvonnasta varoittavan kyltin alla heidän hieman siemeniä muutamalle paikalle viipyilevälle pululle. Ohikulkeva metro saa heidätkin lehahtamaan tiehensä.

Jään miettimään, miten Kajaanissa jatkossa ennakoitaan, ettei peltien romahtamista pääse enää tulevaisuudessa tapahtumaan. Korjataanko katon rakenteet jatkossa kestävämmiksi, niin että pulut voivat jatkaa elämäänsä turvallisesti? Vai päädytäänkö ratkaisuun, johon ihmiset tuntuvat usein hankalien naapurien kanssa päätyvän: tuhoamaan pulut ja tukkimaan heidän pääsyänsä rakenteisiin.

¹³ Helsingin kaupunki. Muut paikat, joissa ruokinta on kielletty, ovat Esplanadin puisto, Hakaniemen tori, Hietalahdentori, Kansalaistori, Kauppatori, Narinkkatori, Rautatientori, Töölöntori ja Ylä-Malmin tori.

III

Tokoinlahden sulassa vedessä kelluu lukematon määrä sorsia. Osa heistä istuu jään reunalla, osa torkkuu laitureilla. Joutsenet lipuvat rantavedessä ja ääntelevät vaativasti. Kaupungin talviruokintapaikalla oleva taulu kertoo, että vesilintujen ruokintaan tarkoitettu automaatti on suunniteltu niin, etteivät varikset, pulut ja rotat pääse jyyiin käsiksi; liminaalieläinten paarialuokka.

Ruokinta-automaatti on kuitenkin poistettu paikalta, ja talviruokinnasta huolehtivat vapaaehtoiset. He kauhovat jyyviä veteen, ja joutsenet syövät itseoikeutetusti ensin. Myös viisi pulua on saapunut paikalle norkoilemaan ja etsiskelemään jyyviä kuivalta maalta.

Sorsat ja joutsenet pysyttelevät vedessä, omalla alueellaan, mutta rotat, jotka tunkeutuvat roska-astioihimme, varikset, jotka levittelevät roskia ympäriinsä, ja pulut, jotka pesivät ilmastointilaitteissa ja syövät ihmisten kädestä, näyttävät meille luonnollisen käytöksen turmelutumisena. Mukauttaessaan elämäntyyliänsä ihmisten tapoihin nämä eläimet horjuttavat käsitystämme autenttisesta luonnosta. Samalla kun yritämme suojella hauraita tai harvinaisia lajeja, jotka ovat kärsineet kaupunkikehityksessä, meillä on taipumus jättää huomiotta tai jopa pyrkiä hävittämään lajit, jotka menestyvät rakennetussa ympäristössä. Kenties tämä jännite paljastaa uskomme puhtaaseen, epäsosiaaliseen luontoon ja myös sen fetisoinnin.¹⁴

Vaikka puluja on tarkoituksellisesti hävitetty ja kaupunkiarkkitehtuuria on muokattu puluvihamielisemmäksi, heidän määräänsä vaikuttaa eniten juuri ruuan saatavuus. Helsingissä pulujen määrä on vähentynyt dramaattisesti. Pulujen ruokinta niiden suosimilla paikoilla on kielletty, elintapamme ovat muuttuneet hygieenisem-

¹⁴ Jerolmack 2013, s. 230

miksi ja myllyt ovat kadonneet kaupunkien keskustoista. Joidenkin arvioiden mukaan Helsingissä on jäljellä enää alle tuhat pulua.

Helsingin Mylly Oy toimi Helsingissä Sörnäisten rantatiellä vuosina 1934–1992. Yrityksen toiminnan muutettua Järvenpään hylätty viljasiilo jäi seisomaan paikoilleen. Sen valtasivat pulut, graffitimaalarit ja kodittomat, ja siilo tunnettiin nimellä ”puluhelvetti”.¹⁵ Ei ole sattumaa, että pulujen aiheuttamat ongelmat vertautuvat kodittomien aiheuttamiin ongelmiin. Pulut ja heidän ruokkijansa ovat elämänlaadun ongelma, joka uhkaa tunnetta sivistyksestä, järjestyksestä, siisteydestä ja turvallisuudesta julkisessa tilassa. He eivät kuulu kaduille.¹⁶

Nykyään myllyn vanha viljasiilo on osa Kuvataideakatemia rakennusta, ja muistot sen aiemmista asukkaista on siivottu pois. Vierailijaryhmät saapuvat ihailemaan uudisrakennuksen jylhää betoniarkkitehtuuria, jossa opiskelijat eivät aina tunne oloaan kovin kotoisaksi.

¹⁵ Leppänen 2016

¹⁶ Jerolmack 2013, s. 3

Aiempina kertoina olen ollut liikkeellä suunnilleen samaan aikaan, joten päättelen, että noin kymmenen aikaan aamulla on todennäköistä tavata puluja ruokkiva ihminen, ja palaan paikalle odottamaan. Lumi on sulanut joulun aikana, mutta ilma on viiltävän kylmä.

Pulut istuvat ikkunalaudallaan, ja välillä muutama lähtee lentoon, tarkastamaan ympäristön ja ruokintapaikan. En tiedä, onko havainnoimani odottava tunnelma vain omien tunteideni heijastusta.

Puolen tunnin odottelun jälkeen arvelen, ettei ruokkija ole tulossa. Lähestyn jalkakäytävällä olevia puluja tarjotakseni niille siemeniä. Myös osa ikkunalaudan puluista tarttuu tilaisuuteen ja pian olen ison parven ympäröimä. Innokkaimmat pulut puikkelehtivat jalkojeni välissä ja kenkieni päällä. Koetan ilmehtiä anteeksipyytävästi ohi pyrkiville ihmisille, jotka joutuvat hidastamaan päästäkseen pyöräilemään pulujoukon läpi. Kukaan ei onneksi tunnu suhtautuvan vihamielisesti.

PULUISTA JA BETONISTA

I

Toora ja Vanha Testamentti ovat täynnä ohjeita kyyhkysten uhraamiseen; Egyptin kuningas Ramses uhrasi Amonille lähes 60 000 kyyhkystä hallituskautensa aikana. Varhainen suhteemme puluihin ei kuitenkaan ollut pelkästään verinen. Kyyhkynen on myös toivon symboli; suuren tulvan jälkeen Nooa vapauttaa kyyhkynen saadakseen selville ovatko vedet jo laskeutuneet ja paljastaneet maan. Pyhä henki ilmestyy kyyhkynen muodossa ja Laulujen laulussa rakastettua verataan kyyhkyyseen. Ihmiset ovat ihailleet heidän rauhanomaisuuttaan, uskollisuuttaan puolisolle ja hedelmällisyyttään. Kyyhky on yhdistetty moneen jumalattareen mesopotamialaisesta Inannasta kreikkalaiseen Afroditeen.¹⁷

Kyyhkynen symbolisia merkityksiä voi hakea tästä kulttuurihistoriallisesta traditiosta, mutta jos heitä ei ajattele abstrakteina, ihmisen tuotamina symboleina, jäljelle jäävät konkreettiset, ruumiilliset yksilöt.¹⁸ Ajatukseni kuvata pulut omana itsenään, ilman muuta merkitystä kuin heidän hetkellinen läsnäolonsa, lienee kuitenkin jossain määrin tuomittu epäonnistumaan, sillä kuva on symboli jo itsessään. Lisäksi teoksen materiaali on minulle tärkeä osa sen merkityssuhteita.¹⁹ Näen sekä pulut että betonin osana urbaania ympäristöä.

Käytämme betonia noin 10 miljardia kuutiometriä vuosittain; mitkään

¹⁷ Mosco 2021, s. 34-35

¹⁸ Rojola 2014, s. 132

¹⁹ Heino 2016, s. 26: Timo Heino käsittelee aiheen ja materiaalin suhdetta teoksissaan väitöskirjassaan *Aineen olemuksesta materiaalin muuntumiin*: ”Teokseni eivät toisin sanoen ole representatiivisia eli esittäviä siinä mielessä kuin esimerkiksi paperille vedostettu valokuva representoi eli tekee silmälle ja mielelle läsnä olevaksi jonkin konkreettisesti poissa olevan kohteen, ilman että vedospaperi sinänsä olisi olennainen osa teoksen merkityssuhteita.”

muut materiaalit eivät yksinkertaisesti riitä korvaamaan sitä.²⁰ Maailmasta saattaa kenties löytyä puluttomia kaupunkeja, mutta tuskin yhtään sellaista, jonka rakentamisessa ei olisi käytetty betonia.

Pulut ovat läpikotaisin juurtuneet kaupunkiympäristöön. Maasta ruokailevina kalliokyyhkyjen jälkeläisinä he ovat kotonaan kävellessään jalkakäytävillä ja pesiessään ikkunalaudoilla. He livahtavat julkisiin kulkuvälineisiin, houkuttelevat ihmiset ruokkimaan itseään puistoissa, kaivelevat jätteitä, joita ihmiset jättävät jälkeensä. Alkuperänsä ja domestikaationsa historian takia puluilla on moniin muihin kaupungin eläimiin verrattuna erityinen suhde kiveen ja betoniin. He parittelevat, ruokailevat, ulostavat, elävät ja kuolevat kaduillamme ja rakennustemme suojissa, puiden ja muiden viheralueiden sijaan. Vaikka kaupungistuminen uhkaa monia kasveja ja eläinlajeja, pulut ovat erityisen sopeutuneita uuteen uljaaseen maailmaan, jossa ekosysteemit on tehty betonista.²¹

²⁰ Punkki 2021

²¹ Jerolmack 2013

II

Yhteen puluveistokseen menee melko tarkalleen neljä kiloa kuivabetonia.

Kahden muotin kohdalla se tarkoittaa sitä, että valmistelen muotit valua varten, mittaan kahdeksan kiloa betonia, sekoitan sen veteen, jaan massan kulhoihin ja lisään väripastat, istun lattialle ja alan kaataa betonia muotteihin. Lopuksi pesen käyttämäni astiat ja tarvittaessa lattian. Kymmenennen toiston kohdalla rutiini on jo aika suoraviivainen ja selviän alle tunnissa.

Käytän hyvin rajattua värivalikoimaa; käytössäni on värjäämätön betoni, musta, pinkki ja viridiaaninvihreä väripasta sekä valkobetoni. Vaikka eri värimuotoihin jalostetut kyyhkyt palaavat vapaasti elässään hiljalleen kalliokyyhkyn väritykseen, niiden värivalikoima on vielä tätä laajempi. Vaikka haen inspiraatiota näkemieni pulujen värityksestä, en kuitenkaan halua pyrkiä täysin realistiseen pulukuvaukseen, vaan pyrkiä säilyttämään betonin luonteen. Materiaalivalintani ovat toisaalta lähtöisin siitä, mitä olen tekemässä, ja toisaalta annan myös käyttämäni materiaalin ohjailla tekemistäni. Mielessäni betonin ja pulujen harmaus yhdistyvät toisiinsa, mutta valutekniikka myös vaatii kuvioinnin pelkistämistä. Myös muodon suhteen betoni on armoton ja vaatii pelkistämistä ja tyylyttelyä.

Helppouden ja kestävyuden takia käytän silikonimuotteja. Kun saan tehtyä kaksi muottia lisää, tuntuu kuin joutuisin opettelemaan kaiken uudelleen. Kuusitoista kiloa betonia onkin liikaa, ja viidentoistakin kilon liikuttelu alkaa jo tuntua fyysisesti raskaalta. Enimmäkseen käyttämäni kuitubetoni alkaa jäykistyä melko nopeasti, mikä tarkoittaa että minun on työskenneltävä kohtuullisen ripeästi, vaikka veden lisääminen kesken prosessin ei tunnu vaikuttavan betonin kestävyteen. Myös pigmenttejä pystyn kuitubetonin kanssa käyttämään

kohtuullisen huoletta.

Itseäni kiinnostaa usein monien kuvanveiston tekniikoiden mahdollistama toisto ja sen erilainen variointi, mutta en ole kuitenkaan aiemmin hyödyntänyt mahdollisuutta näin laajasti. Kun olen valutyössä yli puolenvälin, toisto alkaa käydä puuduttavaksi. En voi kuitenkaan toimia myöskään täysin rutiininomaisesti, sillä päätös väriyhdistelmistä pitää tehdä joka kerta uudelleen ja toimia sen mukaisesti. Varsinkin siinä vaiheessa kun olen jo käynyt läpi kaikki kombinaatiot, joita käyttämilläni väreillä voin toteuttaa pysyen jotakuinkin uskollisena pulujen värimaailmalle, alkaa tuntua yhä vaikeammalta päättää päivän väriyhdistelmä.

Mielenkiintoisin hetki pulutehtaassani onkin muotin avaaminen. Vaikka lähtökohtana on lähes teolliselta tuotannolta tuntuva sarjallinen toisto, joka perustuu keskenään identtisten tuotteiden valmistusprosessiin, en ole täysin kontrollissa prosessista, sillä en mittaa käyttämieni pigmenttien määrää vaan lisään niitä ja vettä seokseen melko intuitiivisesti. Tämä tuo teokseen häivähdyksen luonnonprosesseista, jotka ovat toiston sijaan loputonta variaatioiden ja mutaatioiden jatkumoa, jossa identtisyys on poikkeama.²² Värikerrosten käyttäytyminen muotissa riippuu siitä, käytätkö juotos- vai kuitubetonia ja kuinka löysää massa on. Muotin avaaminen on siis jossain määrin yllätys, mikä on piristävää vaihtelua melko mekaaniselle ja rutiininomaiselle työlle. Sarjatuotettu esine muuttuu yksilöksi²³. Joskus lopputulos muistuttaa väritykseltään lähes aitoa pulua, toisinaan yllätys on negatiivisempi ja tuo mieleeni enemmän punatulkun tai papukaijan. Päätän kuitenkin hyväksyä kaikki yksilöt osaksi lopullista teosta.

²² Heino 2016, s. 93

²³ Heino 2016, s. 162: Heino kutsuu tätä muodonmuutosta ”luonnollistumaksi”.

Kun näen pulujen jo kerääntyneen ruokintapaikalle, tiedän myöhästyneeni. Heille tarjotusta näkkileivästä on jäljellä vain rippeet, mutta auringonkukansiemenet maistuvat silti. Pulut eivät ole yhtä nälkäisiä kuin viimeksi, joten he tuntuvat suhtautuvan minuun varauksellisemmin. Ehkä he eivät myöskään ole tottuneet siihen, että olen kyykistynyt lähemmäksi heidän tasoaan; ja kun kaivan polaroid-kameran esiin, pulut säikähtävät ja lentävät pois. Menen kauemmas odottamaan, kunnes he palaavat. Kyykistyn jälleen pulujen viereen, ja tarjoan lisää siemeniä.

Yhdellä puluista on päässä valkoisia merkkejä, jotka näyttävät aivan lumelta. Hän tuntuu olevan yksi parven rohkeimmista, ja tulee ensimmäisten joukossa lähemmäksi.

”Anteeksi rouva, oletko käynyt Venetsiassa?” kysyy vanhempi mies takanani. Miehellä on kävelysauva ja kädessään iltapäivälehti; arvelen että sen hakeminen on hänen päivittäinen rutiininsa.

Olen käynyt Venetsiassa. Hän muistelee puluja piazza San Marcolla, linnunruuan myyjiä ja ihmisten päälle kerääntyviä puluja; myös minä muistan vielä saman.

Tradition mukaan palmusunnuntaisin San Marcon basilikasta vapautettiin puluja, joiden jalkoihin oli kiinnitetty paperipainoja vaikeuttamaan lentämistä. Tämä oli dogen avokätisyyden osoitus kansalle, ja suurin osa linnuista päätyikin ruokapöytään. Selviytyneiden pulujen katsottiin ansainneen pyhän Markuksen suojeluksen, ja heitä

pidettiin, jos ei pyhinä, niin vähintäänkin kunnioitettuina.²⁴ Kumpulujen ruokkimisesta tuli jatkuvasti kasvavien turistilaumojen huvia, ylliruokinta tarjosi täydelliset olosuhteet myös pulujen lisääntymiseen. Parhaimmillaan kaupungissa asui enemmän kyyhkyjä kuin ihmisiä. Vuonna 2008 Venetsian kaupunki kielsi pulujen ruokkimisen sakon uhalla. Enää puluilta ei hyväksytä Venetsiassakaan mitä tahansa²⁵.

Vastaaan, että pulujen ruokkiminen on siellä nykyään kielletty.

Keskustelemme miehen kanssa eläimistä, hän pitää lehmistä ja muistelee edesmenneitä koiriaan.

”Nämä pulut on kyllä hauskoja, toiset on selkeästi pomoja.”

Mietin, onko hän tarkkaillut heitä useinkin, ja kuuluuko hänen päivittäisiin rutiineihinsa myös pulujen ruokkiminen. Iso ajoneuvo saa ohi ajaessaan parven pölähtämään lentoon; linnut kiertävät pienen ympyrän ja palaavat takaisin.

Lumikasvoinen pulu on jälleen etummaisten joukossa.

²⁴ Jerolmack, 2013 s. 46-47

²⁵ Jerolmack, 2013 s. 47: Jerolmack lainaa Jan Morrisia teoksesta *A Venetian Bestiary* vuodelta 1982. Morris kirjoittaa pulujen erityisasemasta: ”Pigeons can get away with almost anything in Venice”

KUVAN KEVÄT

I

Maailman yksinäisin lintu eli ja kuoli eräällä Tyynenmeren saarella. Nigeliksi kutsuttu suula eli parvessa, jossa kaikki muut linnut oli valettu betonista ja maalattu muistuttamaan suulan väritystä. Kun saarelle vihdoinkin saapui kolme elävää suulaa, Nigel ei ollut kiinnostunut heistä. Hän pysyi loppuun saakka uskollisena valitsemalleen betoniselle kumppanille, ja löytyi lopulta kuolleenä tämän vierestä.²⁶

Suunnitellessani installointia kattoterassille huomaan miettiväni enemmän mahdollisen puluyleisön kuin ihmisten reaktioita. Kuten ihmiset, myös linnut hahmottavat maailmaa hyvin visuaalisesti. Ihmisten erottamien valon aallonpituuksien lisäksi useimmat linnut näkevät myös ultravioletin. Lintujen silmät myös vastaanottavat informaatiota paljon ihmissilmää nopeammin, esimerkiksi meille tansaisena näkyvä loisteputken valo on heille kuin strobovalo. Näkemieni videoiden perusteella pulut tuntuvat tunnistavan melko viitteellisetkin hahmot oman lajistaan esittäviksi²⁷. Klassista peilitestiä, jota ihmiset ovat käyttäneet tutkiakseen yksilön tietoisuutta itsestään, pulut eivät kuitenkaan läpäise spontaanisti.

Peilitestissä tutkittavaan yksilöön kiinnitetään merkki, joka on mahdollista havaita vain peilikuvasta; mikäli yksilö reagoi itseensä kiinnitettyyn merkkiin nähtyään sen peilikuvassaan, katsotaan hänellä olevan jonkinlainen minäkäsitys. Pulut eivät reagoi merkkiin ilman, että heidät erikseen opetetaan tekemään niin, mutta he kuitenkin suhtautuvat omaan heijastukseensa eri tavalla kuin pleksilasien takana

²⁶ Ainge Roy 2018. Uudessa-Seelannissa villieläinten suojeluviranomaiset koittivat saada suulat pesimään Mana-saarella käyttäen betonisia houkutuslintuja sekä äänitettyjä suulien kutsuhuutoja.

²⁷ @allmyrescuedbirds Instagramissa

olevaan toiseen puluun, vaikkeivät ilmeisesti osaa yhdistää sitä omaksi kuvakseen.²⁸ Peilitestiä tietoisuuden mittarina on myös kritisoitu, sillä toisille lajeille visuaalinen informaatio on merkityksellisempää kuin toisille, ja kaikki eivät välttämättä vain kiinnostu merkistä. Kyyhkysyet kuitenkin selviävät metakognitiota mittaavasta testistä, eli he osaavat arvioida oman tietonsa luotettavuutta kriittisesti²⁹.

Toivon, että teos houkuttelee luokseen eläviä puluja, mutta toisaalta mietin, onko eleeni mahdollisesti jollain tavalla provosoiva tai loukkaava. On myös aivan mahdollista, että se jää kokonaan huomaamatta. Pulut liikkuvat lähistöllä, ilmeisesti muutamalla on pesä rakennuksen vanhan puolen savupiipussa. Toisinaan he istuvat isompana parvena kadun toisella puolella olevan rakennuksen katolla. Kattoterassi ei kuitenkaan varsinaisesti tarjoa heille mitään; sieltä ei löydy ruokaa tai sopivia pesäpaikkoja.

Lopulta pulut pysyvät poissa terassilta myös näyttelyn ajan. Monia ihmisiä teos kuitenkin ilahduttaa. Siitä huolimatta, kuten Mana-saaren betoniset suulat, se myös muistuttaa elävien lintujen poissaolosta.³⁰

²⁸ Wittek – Matsui – Kessel – Oeksuez – Güntürkün – Anselme 2021.

²⁹ Telkänranta 2022

³⁰ Suomen Kuvanveistäjäliitto 2019, s. 86: Harri Mäcklin kirjoittaa: ”Monumentti’ juontuu latinan sanasta monere, ’muistuttaa’. Monumentti on siis sananmukaisesti ’muistuttaja’, kollektiivisen muistin aineellistuma – sen tehtävä on tuoda esiin paikkoihin liittyviä merkitysrakenteita, jotka muuten uhkaavat unohtua tai vetäytyä arjen puuhien taustalle.”

II

Nykykuvanveistossa teoksen ja paikan suhde on usein eräänlainen joustava välimuoto, jossa teosten nähdään kommunikoivan esityspaikkojensa kanssa, vaikkei kommunikaatio olekaan sidottu yhteen tiettyyn paikkaan³¹. Kuvan Keväässä paikka on merkittävä paitsi rakennuksen puluihin liittyvän historian takia, myös arkkitehtuurissa vahvasti läsnä olevan betonin kautta.

Kantava ajatukseni on asettaa betonipuluja paikkoihin, joiden kaltaisissa oikeatkin pulut saattaisivat piileskellä muutenkin, ja näin ikään kuin tuoda pulut takaisin tiloihin, joissa arvelen – ja myöhemmin saan myös tietää – heidän aiemmin eläneen. Koen vapauttavaksi, ettei minun tarvitse ryhmänäyttelyssä taistella paraatipaikoista, vaan teoksen koko idea on, pulujen lailla, sopeutua tiloihin, jotka saattavat myös jäädä täysin huomaamatta.

Kattoterassi on itselleni alun perin ideana hieman toissijainen, kiinnostava lähinnä haasteena ottaa valtavalta tuntuva tila haltuun. Toisaalta se tuo mahdollisuuden laajentaa yleisöä myös ei-inhimillisiin kokijoihin. Lopulta vietän tuntikausia kattoterassilla järjestellen puluja. Haluan säilyttää illuusion elävistä puluista, mikä tarkoittaa tiettyä rakennettua sattumanvaraisuutta. Jos asettelisin pulut niin kuin olen heidän nähnyt ottavan päivätorkkuja rautatieaseman tunnelissa – kutakuinkin tasaisen välimatkan päässä toisistaan, lähes kaikki katse samaan suuntaan – asetelma näyttäisi luultavasti katsojan mielestä luonnottomalta. Vaikutelma elämästä syntyy pulujen suhteesta toisiinsa; pysähtyvätkö ne kohtaamaan toisensa, vai ovatko matkalla samaan suuntaan. Vaikka betoniset pulut toisaalta sulautuvat osaksi betonista terassia, ne myös katkaisevat totutun, reflektioimattoman suhteen elinympäristöömme.

”Vaikka tietää, että ne ovat betonia, niin silti sitä odottaa että ne

³¹ Suomen kuvanveistäjäliitto 2019, s. 90

väistävät. Niin ihmisaivot toimii”, kiinteistöpäällikkö kommentoi veistoksiani ohi kulkiessaan.

Yllätyn itsekin siitä, että illuusio elävistä puluista on niinkin vahva, vaikken missään vaiheessa varsinaisesti pyrkinyt naturalistiseen luontokuvaukseen muun kuin ripustuksen suhteen. Osa ihmisistä jopa ohittaa kattoterassin kokonaan katsottuaan, että siellä on ”vain paljon lintuja”. Veistokset ovat toisaalta tuttuja, mutta samalla häiritsevällä tavalla vieraita kaikessa liikkumattomuudessaan. Se, että puluja on myös muualla, pilaa joillekin kattoterassin illuusion; toiset taas ilahtuvat löytäessään niitä yllättävistä paikoista.

Ihmisten liikkuaessa betonisten pulujen keskellä katsominen muuttuu kohtaamiseksi³². Lapset tuntuvat pitävän teoksesta erityisesti. Joku kommentoi, että he pääsevät vihdoinkin toteuttamaan jokaisen lapsen toiveen koskettaa pulua. Puluja jahtaavat lapset näyttäytyvät yhtäkkiä itselleni toisella tavalla. Halu kokea yhteyttä toisenlajisten kanssa on keskeinen osa ihmisyyttä, niin kömpelöitä ja itsekeskeisiä kuin yrityksemme usein ovatkin. Mutta samalla kun puluja jahtaava lapsi saattaa tuntea yhteyttä luontoon, hän voi myös sen lisäksi – tai sen sijaan – tuntea yhteyttä ympäristöönsä³³.

Näyttelyn loppua kohti huomaan, että pulut terassilla vaihtavat paikkaansa. Ne muodostavat erilaisia ryhmiä tai kerääntyvät ringiin kuin neuvotteluihin. Terassia käyttävät ihmiset ovat alkaneet ottaa kontaktia veistoksiin, ja ne ovat saaneet oman elämänsä, josta en enää tiedä mitään.

Ihmisillä on tarve vaikuttaa ympäristöönsä. Usein nautimme myös luonnosta keskuudessamme eniten, kun voimme toteuttaa haluamme järjestää ja kontrolloida sitä. Meidän onkin helpointa arvostaa toisen-

³² Heino 2016, s. 184

³³ Jerolmack 2013 s. 14

lajisia heidän omilla ehdoillaan silloin, kun he ovat ”siellä jossain”, viljeissä erämaissa, kansallispuistoissa tai muissa ympäristöissä, joissa on vain vähän ihmisasutusta. Mutta mitä lähemmäksi jokapäiväistä elämäämme tuomme muita lajeja, sitä enemmän arvostuksemme on riippuvaista siitä, kuinka hyvin voimme sovittaa heidät sosiaalisesti määriteltäviin rooleihin ja paikkoihin muuten inhimillisissä yhteisöissämme.³⁴

³⁴ Jerolmack 2013

LOPUKSI

Berliinissä kuuntelen pulujen kujerrusta residenssiasunnon ikkunas-
ta. Välillä se sekoittuu saumattomasti kadulta kuuluvaan musiikkiin,
välillä se kuulostaa etäisen puhelimen värinäählytykseltä ja saa minut
tavoittelemaan kännykkääni. Kujerrus on lähes tauotonta. Kuulen sen
kirjoittaessani, ja kuulen sen havahtuessani öisin.

Tapani havainnoida kaupunkia on muuttunut. Kiinnitän huomio-
ta kadulla vastaantuleviin ja ruokaa etsiviin puluihin, ja paikkoihin,
joissa he istuvat; seinien ulokkeisiin ja kattojen reunoihin. Vanhan, ar-
vokkaan rakennuksen verkotetuista seinistä teen johtopäätöksen, että
tänne he eivät ole tervetulleita. Ulostevanat seinillä kertovat minulle,
missä pulut pesivät.

Vaikka koen puluja kohdatessani jonkinlaista tuttuutta ja yhteenkuu-
luvuutta, en usko tunteen olevan molemminpuolinen. Pulut ovat tot-
tuneet olemaan huomaamattomia, ja se, että joku kiinnittää heihin
huomiota herättää epäilyksiä.³⁵ Huomaamattomuus epäilemättä sopii
heille, ja he tuskin kaipaavat olemassaololleen monumenttia. Usein
harmittelen, ettei minulla ole mukanani mitään syötävää; ruuan tar-
joaminen on ainoa keinoni luoda hetkellinen yhteys puluihin.

Ottamalla itselleen tilaa taideteos näyttää, että asiat voisivat olla myös
toisin; kohdistaa katseen siihen, kuka määrittää julkista tilaa, sekä voi-
mistaa marginaaliin jääviä ääniä.³⁶ Olen tehnyt kyyhkyjen puolesta ja
heiltä lupaa kysymättä valinnan yrittää tuoda kuuluviin myös heidän
kujerrustaan. Teokseni jonkinlaisena lähtökohtana on ollut kutsua ih-
miset katsomaan kaupunkia näkökulmasta, joka ottaa huomioon myös

³⁵ Jerolmack 2013, s. 8: Englannin kielen sanalla ”pedestrian” on kaksi merkitystä; jalankulkija ja mitänsanomaton. Jerolmackin mukaan pulu on ”pedestrian” sanan molemmissa merkityksissä.

³⁶ Suomen kuvanveistäjäliitto 2019, s. 98

pulut. Yhtenä julkista kuvanveistoa määrittävänä piirteenä voikin pitää teosten pyrkimystä muuttaa tapaa, jolla yleisö toimii tilassa tai havaitsee sitä. Arkinen urbaani kokemus perustuu toistolle, rutiineille ja totutuille tapahtumille, emmekä arkisten puuhien keskellä useinkaan pysähdy pohtimaan paikkoja, joissa elämme elämäämme³⁷.

Perinteisesti julkisen veistoksen tehtävänä on ollut olemassa olevien yhteiskuntarakenteiden vahvistaminen. Nykykuvanveistolla puolestaan on usein kriittinen suhde oman paikkansa merkityksiin ja valtasuhteisiin, ja se tuo esiin paikkojen merkitysrakenteisiin kuuluvia epäkohtia, joita ei usein haluta tunnustaa tai ajatella.³⁸ Toisaalta taas ihmisten kaksijakoiset tunteet kohtaamisista toisenlajisten kanssa johtuvat näiden kyvystä häiritä sosiaalista järjestystä tunkeutumalla pois paikoilta tai rooleista, jotka ihminen on heille määritellyt³⁹. Ehkä toivon teokseni kautta voivani määritellä uudelleen pulujen paikan kaupungissa ja saavani ihmiset katsomaan heitä toisin. Taiteen avulla voin kuvitella kaupungin aidosti monilajisena yhteisönä ja pyrkiä purkamaan ihmiskeskeistä näkökulmaa. Sillä riippumatta siitä, miten me haluamme määritellä kaupungin, se on kuitenkin koti myös muille kuin ihmisille.

³⁷ Suomen kuvanveistäjäliitto 2019, s. 88

³⁸ Suomen kuvanveistäjäliitto 2019, s. 90

³⁹ Jerolmack 2013

Small rectangular label on the wall, containing illegible text.

8
2
8

LÄHTEET

Kirjallisuus:

Haraway, Donna. 2008. *When Species Meet*. Minneapolis: University of Minnesota Press

Heino, Timo. 2016. *Aineen olemuksesta materian muuntumiin*. Helsinki: Taideyliopiston kuvataideakatemia.

Jerolmack, Colin. 2013. *The Global Pigeon*. Chicago & London: The University of Chicago Press

Kaarlenkaski, Taija. 2021. Katse ei-inhimilliseen: eläinkäänne perinnetieteissä. Teoksessa *Paradigma: Näkökulmia tieteen periaatteisiin ja käsityksiin*. Toim. Niina Hämäläinen ja Petja Kauppi. Helsinki: Finnish Literature Society, 329–349

Mosco, Rosemary. 2021. *A Pocket Guide to Pigeon Watching*. New York: Workman Publishing

Suomen kuvanveistäjäliitto. 2019. *Sculpture Expanded*. Helsinki: Parus Verus kustannus

Raevaara, Tiina. 2022. *Minä, koira ja ihmiskunta*. Helsinki: Like

Rojola, Lea. 2014. Hänen olivat linnut. Teoksessa *Posthumanismi*. Toim. Karoliina Lummaa ja Lea Rojola. Turku: Eetos, 131–154

Internet-lähteet:

@allmyrescuedbirds. <https://www.instagram.com/allmyrescuedbirds/>. Viitattu 2.6.2023

Wittek Neslihan, Matsui Hiroshi, Kessel Nicole, Oeksuez Fatma, Güntürkün Onur, Anselme Patrick. 2021. Mirror Self-Recognition in Pigeons: Beyond the Pass-or-Fail Criterion. *Frontiers in Psychology*. <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2021.669039/full>. Viitattu 2.6.2023

Ainge Roy, Eleanor. 2018. Nigel the lonely gannet dies as he lived, surrounded by concrete birds. *The Guardian* 2.2.2018 <https://www.theguardian.com/world/2018/feb/02/nigel-lonely-new-zealand-gannet-dies-concrete-replica-birds>. Viitattu 2.6.2023

Kinnunen, Hanne ja Kähkönen, Sanna. 2023. Kauppakeskuksen kattorakenteet romahtivat pääoven eteen keskelle katua Kajaanissa – syyksi epäillään pulunkakkaa. *Yle* 11.1.2023. <https://yle.fi/a/74-20012287>. Viitattu

Leppänen, Marko. 2016. *Esoteerinen maantiede ja periferiaterapia* -blogi 6.3.2016. <http://esoteerinenmaantiede.blogspot.com/2012/03/puluhelvetti-kurkistus-sornaisten.html>. Viitattu 2.6.2023

Helsingin Kaupunki. <https://www.hel.fi/fi/kaupunkiymparisto-ja-liikenne/ympariston-ja-luonnon-suojelu/elaimet/linnut>. Viitattu 27.7.2023

Luennot:

Punkki, Jouni. Betoni ja kestävä kehitys, Suomen kuvanveistäjäliiton betonitaidesymposium, 25.3.2021.

Telkänranta, Helena. Miten eläinkäsitteiden kehitys luonnontieteissä on edistänyt uuden tiedon ja ymmärryksen löytymistä? Voiko eläintä kertoa -tapahtuma, 1.12.2022

KUVALUETTELO

- Sivut 4–5: Lintuperspektiivi, installaationäkymä kattoterassilla.
Sivu 8: Pulut Arabianrannassa.
Sivu 16: Pulut Tokoinrannan talviruokintapaikalla.
Sivut 22–23: Installaationäkymä entisessä viljasiilossa.
Sivu 26: Puluksen suosima paikka Tallinnanaukiolla.
Sivut 32–33: Installaationäkymä Kuvataideakatemiaan pääportaikosta.
Sivu 38: Puluja nokosilla rautatieasemalla.
Sivut 44–45: Installaationäkymä kattoterassilla.
Sivu 46: Puluja ruokintapaikalla Herttoniemessä.
Sivut 50–51: Installaationäkymä Kuva/Tilassa.

Kaikki kuvat Sanna Nissinen 2022–2023.

Kiitos Kaisaleenalle kaikesta
materiaalisesta avusta

Thanks to my pigeon people Maija, Sjors,
Tangmo and Katju

Kiitos K:lle aikaisista heräämisistä
kanssani odottamaan pulujen ruokkijaa

ja kiitos myös kaikille ohikulkeneille
puluille

